

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Je hebt mensen die er gek op zijn: op de Heilige Geest van God. Zij zijn vol van verhalen. Over wat de Geest van God hen allemaal wel niet ingefluisterd heeft. Zij weten dingen. Zij hebben dingen gezien. Zij rennen in een kerkdienst naar voren om daarvan te getuigen. Zij spreken in tongentaal. Vallen in katzwijn neer. Zijn spontaan genezen. Werpen hun krukken weg. Ik sta daar - zo moet ik u bekennen - volkomen buiten. Ik wantrouw dat ook. Wie zegt mij dat hier de stem van God spreekt? Of is hier sprake van een collectieve psychose? En is die hoegenaamde stem toch niet vooral de stem van de voorganger die wel van alles kan zeggen en waarvan het niet slecht is om die ook wat te wantrouwen? Voordat je het weet, beveelt hij tot collectieve zelfmoord of roept hij op tot gewapend verzet tegenover de staat, zoals ook wel is gebeurd. In een intelligente pseudo documentaire waarin de joods engelse komiek Sacha Baron Cohen als de buitenissige Kazachse journalist Borat het leven in de VS onderzoekt, komt hij ergens in het Zuiden in een dergelijke, klassieke Pinksterkerkviëring terecht. Ook Borat wordt op een gegeven moment voor een getuigenis naar voren gehaald en hij vraagt de voorganger of Jezus ook van zijn buurman Nursultan houdt? 'Natuurlijk', antwoordt de voorganger, 'Jezus houdt van iedereen!' 'Dat is onmogelijk', antwoordt Borat, 'niemand houdt van mijn buurman Nursultan.' Eerlijkheidshalve moet ik er wel bij zeggen dat heel de kerk, inclusief de voorganger, hier hard om moet lachen.

Toch geeft deze grap wel aan hoe subjectief en willekeurig eigenlijk het beroep op de kennis van Heilige Geest is. Daarom doet het vreemd aan dat bij uitstek Paulus, nu wij aan het einde zijn gekomen van zijn eerste betoog in zijn brief aan de gemeente van Korinte, nu wij Paulus dat zien doen. Eerder leek hij nu juist korte metten te maken met alle quasi diepzinnige wijsheid die hij na zijn vertrek in zijn gemeente begon aan te treffen. De één verklaarde zich een volgeling van Apollos, de ander weer van Kefas. Er waren zelfs een paar Paulusadepten die kennelijk nog beter wisten wat hij wilde dan hijzelf. En al deze stromingen hadden weer levensbeschouwingen waarvan de één nog diepzinniger was dan de ander. Vol vuur werd gesproken over de God in jezelf, de goddelijke vonk waarmee jij begiftigd was. Meeslepend ging het over de diepten Gods waarvan niemand weet en die jij dus te vrezen hebt. Want alleen God weet wat hij nog voor jou in petto heeft. Dat zou wel eens iets heel verschrikkelijks kunnen zijn. Gelukkig zijn er dan altijd andere mensen die daar weer wat meer van weten, van die diepten Gods. Die daar bijvoorbeeld in ingewijd zijn en best bereid zijn om jou daarin inzicht te geven. Niet voor niets natuurlijk. Tegen passende beloning. Maar laten we wel wezen: een inzicht in de diepten van God is natuurlijk ook wel wat waard.

Paulus laat er weinig van heel, van al die meningen en levensbeschouwingen in Korinte. Het is zinloos. Menselijke wijsheid zal nooit leiden tot de kennis van God. Alleen God kan die kennis openbaren. En dat heeft Hij ook gedaan. Volledig. In zijn zoon Jezus Christus. Het probleem is alleen dat Hij dat gedaan heeft in een gekruisigde gestalte. Een verliezer. Iemand die het onderspit heeft gedolven. Iemand die alle leed, alle pijn van de wereld gedragen heeft en daaronder is bezweken. Dat willen we niet. Tegenover deze situatie

rijst in ons een intuïtief verzet. Wij willen niet bij de losers horen. Ook wij willen winnaars zijn. Meegaan in de vaart der volkeren. Succesvol zijn. Diepzinnig. Aantrekkelijk. Een concurrentiepositie innemen tov al die andere levensbeschouwingen die ons de wereld beloven. En daarvan waren er in Korinte veel. Bijzonder veel. De een nog succesvoller en veelbelovender dan de ander. En dat - al die meestal zeven stappen naar succes en voorspoed - dat had natuurlijk een enorme aantrekkingskracht op de gemeente. Dat wilde ze ook wel. Nog steeds denk ik dat de kerk daar behoorlijk onder het beslag van is. Vooral als het niet goed gaat, zoals momenteel in ons deel van Europa. Dan gaan we toch kijken hoe we de kerk in de markt kunnen zetten. Aantrekkelijk kunnen maken voor een nieuw publiek. Hoe het kan gaan lijken op succesformules die andere levensbeschouwingen aanbieden. Wat dat betreft, denk ik dat de huidige situatie van onze kerken maar weinig verschilt van die in Korinte. Maar Paulus wil daarvan niet weten. Vanuit ons menselijk, ons natuurlijke perspectief is het onmogelijk om God te begrijpen. Om dit van God te begrijpen: zijn zichzelf uitwissende, zijn zichzelf volkomen gevende en daarom zichzelf opgevende gestalte. Dat wekt zelfs ergernis. Deze daad Gods, zo schrijft Paulus, is de jood een aanstoot en de heiden een dwaasheid. Hiermee, zo zou je kunnen zeggen, maakt Paulus welbewust kortsluiting in alle vigerende wijsheidssystemen, zowel van joodse, griekse als van heidense oorsprong. Hier was niemand op bedacht omdat God iets deed 'wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord. Wat in geen mensenhart is opgekomen.'

Hier moet ik wel een nuance aanbrengen. Paulus zegt niet dat er geen enkele kenweg is tot God. Dat God ons volkomen vreemd zal blijven, hoezeer we het ook proberen te begrijpen. Hij zal dadelijk nu juist het

volkomen tegendeel gaan beweren. Maar we hebben de afgelopen weken ook gezien dat voor Paulus het natuurlijke weten, de zelfstandige kennis, niet neutraal is. Het is een kennis die van God niet wil weten. Het is een kennis die eigenlijk van God af wil omdat God de zelfstandigheid van de mens hinderlijk in de weg staat. Het is een God die ons komt hinderen. Met zijn hinderlijke vragen over het recht van de zwakke ander. De ander die een beroep op ons doet. Die ons aankijkt en iets van ons wil. Juist in zijn zwakte en in zijn lijden. Daaraan herinnert ons God. Precies in zijn lijdende, in zijn vragende, in zijn kwetsbare en gekwetste gestalte. Het is een onverdraaglijke gestalte. Niet voor iedereen. Maar bij uitstek voor hen, zo formuleert Paulus het, die de 'beheersers zijn van deze eeuw'. Voor hen dus, die erbij gebaat zijn dat er helemaal niets verandert. Omdat zij de macht hebben. Omdat zij zich bovenaan bevinden. En er helemaal geen zin in hebben als het onderste boven komt. En dat de machtelozen, wie verdrukt was en verdaan, voorop zouden gaan. 'Als', zo vervolgt Paulus met een messcherp en onweerlegbaar argument, 'als de beheersers van deze eeuw enige kennis hadden gehad rondom deze God, dan hadden zij hem nooit gekruisigd.' Paulus speelt hier dus geen vrijblijvend spelletje wijsgerige kenleer of zoiets. Hij wijst die mens en die maatschappij aan die deze God van nature niet wil. Die God die te ver gegaan is. Die God die hinderlijk aanwezig is in zijn naakte en kwetsbare gestalte. Die God die ons onrustig maakt in onze zelfvoldaanheid. In ons afgeronde denken waarin geen plaats is voor de ander of voor wie anders is. Voor wie geen plaats is voor God.

Deze natuurlijke wereld die gebaseerd is op macht, angst en onderdrukking zal dus nooit ontvankelijk zijn voor God. Maar dat betekent niet dat de gemeente met lege handen staat. Integendeel: juist

op het moment dat de gemeente durft te erkennen dat ze met lege handen staat, zullen die handen gevuld worden door de Geest. Ik geef onmiddellijk toe dat dit nog steeds wat Pinksterkerkachtig klinkt. Maar ik denk dat Paulus dit absoluut niet zo bedoelt. Integendeel. Als we verder zouden lezen, zouden we ontdekken dat Paulus zelfs zo zijn problemen heeft met het spreken in tongen en onverklaarbare profetieën. Paulus, zo heb ik steeds maar de indruk, is daar een veel te nuchtere intellectueel voor. Hij bedoelt iets anders. Hij zegt iets als: 'Wij hebben in de Geest een volkomen helderheid gekregen in wie God wil zijn'. Niets in hem is ons verborgen gebleven. Wij hebben zelfs inzicht gekregen in de diepten Gods. Ik zei u al: in die diepten Gods intrigeerden de Korinthiërs. Dat vonden ze buitengewoon interessant. Het is ook waarschijnlijk een term uit de gnostiek. Uit de esoterie. Geheimzinnig. Iets als: Gods wegen zijn ondoorgrondelijk. Misschien heeft hij ook wel het kwade met ons voor. Dit soort vragen kunnen ineens zomaar terugkomen. Ik hoorde ze weer bij de herdenking van de watersnoodramp in 1953. De boeren die zeiden: 'Het wordt ons door geen vreemde aangedaan, dominee'. Deze vragen kunnen ook ons overvallen als wij de hartverscheurende beelden zien van de aardbeving in Turkije en Syrië. Hoe kan iemand God danken bij de redding van zijn dochtertje terwijl elders in de flat andere gezinnen de dood gevonden hebben? Paulus blijft hiertegenover volhouden dat er geen diepten Gods zijn. Misschien zijn ze er wel maar de Geest heeft ons volkomen inzicht gegeven in wie God is. God is zo helder als glas. Paulus probeert de vergelijking uit met onszelf. Wie beter dan wijzelf weten wat in ons is? Kennen wij onszelf niet ten diepste het beste? Ook dat wat wij een ander niet durven of willen zeggen? Zo kent ook de Geest God helemaal. En die Geest is ons gegeven. Zo kennen ook wij God helemaal. Zolang wij

vertrouwen op de Geest en de Geest alleen die ons in genade geschonken is.

Het deed mij denken aan een bijzonder geëmotioneerde uitspraak van professor Piet Kuiper, een vermaarde psychiater die nog meer bekendheid verwierf door het verslag van zijn langdurige depressies in het boek *Ver heen*. Zelf een groot liefhebber van Shakespeare hoorde ik hem ooit in een documentaire zeggen: 'In Christus houdt God geen pond van zijn vlees achter', op zich weer een verwijzing naar de koopman van Venetië. Hij was daarbij in tranen. Onze natuurlijke kennis, de natuurlijke mens die wij ook zijn, zouden deze uitspraak reduceren en misschien zelfs wel diagnosticeren als een kenmerk van zijn depressie. Maar volgens mij is het dat bij uitstek niet. Deze mens weet in de diepte van zijn depressie, in de wanhoop van zijn bestaan, God bij zich. God aan zijn zijde. Als een God die zich ook in deze diepte bevindt. Een God die naast hem zit in de diepte van zijn geestelijke kerker. Een God die er is. In de storm. In de rampspoed. In de aardbeving. Onder het puin. In het verdriet om wat niet heeft mogen zijn. In de onzekerheid hoe lang hij, hoe lang zij, er nog zal zijn om het allemaal mee te maken.

Zo is God. En de Geest heeft de mens deze God volkomen te kennen gegeven. De kunst is om op deze weg te blijven gaan. Om deze God ons vertrouwen te geven. Om - met een variant op de Deuteronomiumlezing - dit als een weg ten leven te zien. Een weg die bepaald niet irrationeel of willekeurig is. Maar het is een route met een eigen logica. Een logica die gecentreerd blijft rondom de zin van Christus. Het denken staat er eigenlijk. Goddelijke verstandigheid. Gemeentelijke tegendraadsheid. De gemeente - zo hoopt Paulus - probeert bij deze lijdende en medelijdende Christus te blijven en stelt

vandaaruit ook zijn eigen, dwaze daden. Dat is eerst en vooral zelf trouw blijven aan deze dwaasheid Gods in de vaste hoop en verwachting dat het ooit zo gek niet zal blijken.

Amen.